

Brīvā stila polifonija

Mūzikas materiāla attīstības paņēmieni

Pamata attīstības paņēmieni

Imitācijas – oriģinālā muzikālā materiāla (melodijas) atkārtojums tajā pašā vai citā balsī, kur saglabātas dažas šī materiāla īpašības, bet citas ir izmainītas. Imitācijām iespējams pieiet ļoti radoši, bet klasiskajā brīvā stila polifonijā atsevišķi jāizšķir šie pamata imitāciju veidi:

oriģināls (salīdzinājumam)

inverss – kājām gaisā.

Tiek saglabāts ritmiskais zīmējums, bet visi intervāli ir pretējos virzienos. Inversija var būt gan tonāla (intervālu lielumi (l-m-t) pielāgojas skaņkārtai), gan hromatiska (tiek saglabāti absolūtie intervālu lielumi)

reverss – atpakaļgaitā (vēžveidā).

Ritmiskais zīmējums un skaņu savstarpējās intervāliskās attiecības tiek atskatotas atpakaļejošā secībā.

inversi-reverss – kājām gaisā un atpakaļgaitā

Apvienotas inversijas un reversijas īpašības, var būt gan tonāls variants (pielāgojas skaņkārtai), gan hromatisks variants (tiek saglabāti absolūtie intervālu lielumi)

augmentēts – lēnāks

Tiek saglabātas intervāliskās attiecības un ritma proporcijas, bet ritmiskais zīmējums ir lēnāks kā oriģinālā (parasti divreiz lēnāks)

diminizēts – ātrāks

Tiek saglabātas intervāliskās attiecības un ritma proporcijas, bet ritmiskais zīmējums ir ātrāks kā oriģinālā (parasti divreiz ātrāks)

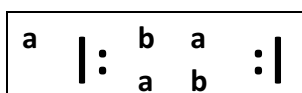
- Visus šos imitāciju pamatveidus iespējams kombinēt un variēt. Mūzikā nereti sastopamas situācijas, kur komponists tik dzelžaini neievēro šos principus.
- Stingrā stila polifonijā pamatmateriāla atkārtošana transpozīcijā jau skaitījās kā imitācija, bet brīvā stila polifonijā tam vairs nav nozīmes.

Kanoni un kanoniskās sekvences

Kanoni – bezgalīgie kanoni un ne-bezgalīgie kanoni

Bezgalīgajiem kanoniem ir atkārtojuma zīmes, kas ļauj tiem turpināties bezgalīgi.

1. veida bezgalīgais kanons (1vbk)

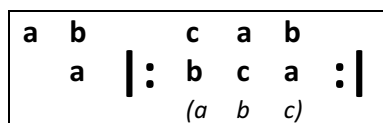

Galvenā 1vbk īpašība ir **tikai divi kanona posmi, kas savā starpā visu laiku mijas.**

1vbk ir iespējams **tikai divbalsīgs**
(unisoni un oktāvu unisoni daudz balsībā netiek skaitīti)

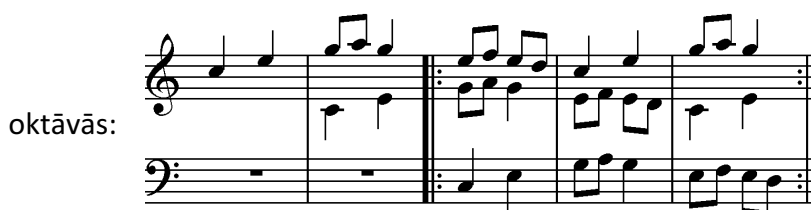

2. veida bezgalīgais kanons (2vbk)

Galvenā 2vbk īpašība ir **vairāk kā divi kanona posmi, kas savā starpā visu laiku mijas.**

2vbk ir iespējams gan divbalsīgs, gan vairākbalsīgs
(unisoni un oktāvu unisoni daudz balsībā netiek skaitīti)

- Kanons pats par sevi parasti nebūs kā atsevišķs skaņdarbs.
- Kanoni skaņdarbos atradīsies formas posmos, kas ved uz kulmināciju, piemēram, *pirmsikta zonā*. Fūgās kanoni būs intermēdijās, retāk arī kodās.
- Kanonam atsevišķi jāizveido noslēgums, kurā tiek nostiprināta tonalitāte (atonālās situācijās – fakturāla un harmoniska apstāšanās)
- Interesanti kanoni, ko vērts papētīt:
 - * J. Des Prez – Qui habitat (24 balsis!!!)
 - * J. Pachelbel – Canon in D dur (populārākais kanons pasaulē)
 - * W. A. Mozart – Leck mich im Arsch (K.231) (radošs autora teksts)
 - * R. Schedrin - *Polyphonic notebook* - 17 (bezgalīgais kanons)

Kanoniskās sekvences – sekvences, kuru pamatmateriāls ir (parasti) vienbalsīga melodija, kura tiek sekvenčēta vairākās balsīs kanona veidā. Intervāliskais atstatums starp balsu iestājām (solis) parasti ir nemainīgs.

1. veida kanoniska sekvence (1vks)

unisonā:

1vks ir **simetriska sekvence**.

Balsis iestājas ar vienādiem atstatumiem laikā.

oktāvā:

transpozīcijā:

inversijā:

2. veida kanoniska sekvence (2vks)

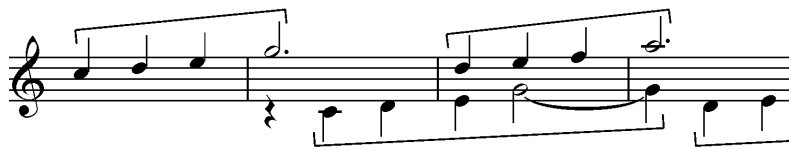
unisonā:

2vks ir **asimetriska sekvence**.

Balsis iestājas ar dažādiem atstatumiem laikā.

oktāvā:

transpozīcijā:

inversijā:

Kopumā gan kanoni, gan kanoniskās sekvences var būt gan vienkārši, gan divkārši (dubulti), gan daudzkārti. *Kāršumu* nosaka kanonā vai kanoniskajā sekvenčē vienlaicīgi izmantoto muzikālo materiālu (melodiju) skaits.

divbalsīga 2vks
transpozīcijā
(S un T)
un
divbalsīgs 1vbk
transponētā
inversijā
(A un B)

